

Pevka in performerka Kukla Kešerović – Katarina Rešek

Glasiilo Mestne občine Ljubljana, letnik XXV, številka 5, junij 2020, ISSN 1318-797X

Ljubljana

8–15
Ranljivi
v času epidemije

16–20
Družabna
Ljubljana

22–25
Kultura
se prebuja

38–42
Urbana
narava

Ljubljana

Ljubljana med pandemijo

Ljubljana se prebuja! 4

Epidemija v Ljubljani

Postopno sproščanje ukrepov 6
Peter Škerl: cikel Ljubljana, Milica 7

Ranljivi v času epidemije

Nepogrešljivi in cenjeni 8
Ponovno na druženje, gibanje in učenje! 9
Skrb za begunce z urejenim statusom v Sloveniji 10
Ko se ne strinjamo 11
Konflikt ali nasilje? 12
V Ljubljani telefoni ne zvonijo v prazno 13
Raba spletnih vsebin in e-naprav 14
Kam v socialni stiski? 14
Spanje, sprehod, hvaležnost in druženje 15

Družabna Ljubljana

Družabni utrip Ljubljane 16
Na »zelencih« brez zapletov 18
Turizem v Ljubljani po epidemiji 19
Na potep 20
Nad mesto 20
Znani Ljubljančani o življenju med pandemijo 21

Kultura se prebuja

Ples umre zadnji! 22
Ljubljana se bo zasvetila! 22
Ana pod oknom 23
Minute za mite 23
»V tem domu luč prosvete sijek« 24
Skrivnosti muzejev 25

Ljubljančanke in Ljubljančani

Ljubljančanka: Kukla 27
»Nikoli več ne bom lastnica avtomobila« 28
Zlato, zlato! 29

Otroci v mestu

Zgodbe iz domače učilnice 30
Pestre počitnice v Ljubljani 31
Znova v šolske klopi 31
Deset let počitniškega branja 32
Pridušanjevalnica 32

Mladi na sceni

Ljuba in Drago: umetnost, kultura in kreativnost na busu 33

Šport

Razgibajmo Ljubljano 34
Squash in judo z roko v roki 35
Vedno sledi svojim željam in ciljem 36
Na Murovico iz Beričevega in nazaj 37

Urbana narava

Ljubljanske glavce 37
Za boljše in lepše življenje v regiji 38
Na prepihu ljubljanskih dvorišč 40
Narava nam pomaga 41
Vrtnarski nasveti 41
Žlezava nedotika 42

Delo Mestnega sveta 43
130 let javnega vodovoda v Ljubljani 44
Meritve okolja 45

68. Ljubljana Festival 46
Junij v Ljubljani 47
Ne zamudite! 48

Fotografija na naslovnici

Kukla; foto: Miha Fras

Fotografija na strani 3

Janez Koželj, podžupan Ljubljane, foto: Primož Korošec

« Ljubljana je sorazmerno zdravo mesto, prežeto z naravo.

Za mesta po vsem svetu je bila pandemija preizkusni kamen odpornosti na nenadne spremembe, ki povzročajo krizna stanja v delovanju mestnih sistemov, omrežij in ustanov.

Novo virusno obolenje je bolezen mest po vsem svetu, ki se je razmahnila zaradi sodobnega načina življenja in globalizacije. Takšna bolezen se je pojavila bolj ali manj pričakovano glede na pospešeno rast, kopičenje blaga in trošenje virov, ki povzročajo vse manj obvladljivo socialno in okoljsko krizo. Zaradi delovanja prostega trga neobvladanega razvoja so mnoga sodobna, neoliberalna mesta postala smrtonosna za svoje prebivalce. Pogubni učinki sodobnega mesta so v use večjem nasprotju z njegovim bistvom, da zagotavlja trajne pogoje za varno in zdravo življenje svojih prebivalcev. Vsekakor je poučen pogled v čas, ko so morale mestne oblasti začeti urejati mesta zaradi neznosnih razmer javnega zdravja, ki jih je povzročil samodejen razvoj liberalnega mesta na osnovi svobodne pobude v času prve industrijske revolucije. Tedaj se je prav zaradi epidemij in kritičnega javnega zdravja utemeljil moderni urbanizem predvsem na higieni, statistični znanosti in komunalni tehniki. Skrb za javno duševno in telesno zdravje naj bi odslej postala izhodišče za razvoj in urejanje mest. K splošnemu zdravju naj bi prispevalo vse od varstva narave in okolja, uporabe virov, razporejanja dejavnosti in gradnje, organizacije prometa do izobraževanja, športa, zdravstvenega in socialnega varstva. Značilno je, da so od srede 19. stol. do danes vse alternativne urbanistične zamisli o vrtnih mestih, stanovanjskih soseskah, o ožarčenem mestu in mestnih vaseh slonele na viziji zdravega mesta.

Tudi tokrat nam je šele zdravstvena kriza ponudila priložnost za ponovni premislek o tem, kako je za kakovostno življenje pomembno, da je mesto zdravo. Mesto je zares zdravo šele tedaj, ko je dovolj odporno, da se na nenadne grožnje hitro odzove in se nanje prilagodi. Zato potrebuje ustvarjalno skupnost, iznajdljivo upravo, določen presežni potencial ter nekakšen rezervni sklad prostorskih in tehničnih pogojev, da lahko deluje tudi v spremenjenih oz. omejenih razmerah.

Ljubljana je sorazmerno zdravo mesto, prežeta je z naravo, njena hrbtenica so gozdovi, ki vzdržujejo njen ekosistem. Fizično in družbeno okolje v mestu se stalno izboljšujeta. Razpoložljiva infrastruktura in omrežje javnih storitev lahko delujeta tudi v izrednih razmerah, mestna skupnost je prožna in ustvarjalna, da se lahko hitro odzove na spremembe. V sili je mesto, da bi se obdržalo, postalo bolj pametno, ko so se ljudje navadili množično uporabljati digitalne naprave in omrežja za vsakdanja opravila. Razvil se je nekakšen skupinski um mesta, k čemur so svoj delež prispevali sicer fizično ločeni, a hkrati močno povezani posamezniki. Tako se je v vsakodnevnem iskanju in preizkušanju novih oblik dejavnega življenja v omejenih razmerah izkazala sposobnost skupinske prilagoditve mesta.

Najbolj poučna pa je vsekakor izkušnja, ki smo jo pridobili iz nujnega odrekanja potrošniškimi razvadami udobnega načina življenja. Hitro se je pokazalo, kako blagodejen je bil neposredni vpliv splošnih omejitev na bolj zdravo grajeno okolje in pristnejše družbene odnose. V kriznih razmerah se je tudi razkrilo, kateri sistemi niso dovolj odporni, katere podporne mreže še niso vzpostavljene in katere so preslabo opremljene za zanesljivo delovanje. Naenkrat smo začutili, da je mesto podobno živemu bitju, ki je občutljivo in ranljivo. Tako smo vsi prišli do spoznanja, da je treba v prihodnosti bistveno več pozornosti namenjati krepitvi odpornosti mesta, da bo pripravljeno premagovati tudi druge grozeče nevarnosti, kot so potres, poplave in podnebne spremembe. Nesporno pa je, da je mesto postalo v času epidemije za svoje prebivalce bolj zdravo in manj dovzetno za nepričakovane pretrese.

Danes zagotovo bolje razumemo, kaj pomeni trajnostno mesto, o katerem tako veliko govorimo, zanj pa premalo storimo. Če drugega ne, smo hitro začutili, kaj prinašata zmanjšanje prometa in gneče na ulicah in trgih, kako hoja in kolesarjenje koristita splošnemu zdravju, kako dragoceni so mestni parki in mestni gozdovi, kako vrtički na balkoni, kako koristni sta sosedska pomoč in solidarnost. Upam, da blagodejnih vplivov na okolje in novih osebnih izkušenj, pridobljenih v času epidemije, ne bomo pozabili. Za vse nas bi bilo koristno, da na njih še naprej gradimo novo normalnost zdravega trajnostnega mesta. Sedaj vemo, da je trajnostno mesto uresničljiv cilj, če se zanj vsi zavzamemo. Po koncu epidemije so ostale nove navade, nova spoznanja, nove izkušnje, nove veščine in nova miselnost dejavnega in soodgovornega posameznika, kar je zagotovo obljuba obetavnejše prihodnosti.

Janez Koželj, podžupan

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj:
župan Zoran Jankovič.
Uredniški odbor: Marjan
Sedmak (predsednik),
Urška Honzak, Ida
Medved, mag. Verica
Šenica Pavletič,
Lada Zei. Odgovorni
urednik: dr. Uroš Grilc,
kontakt: 051/398 843,
glasilo.ljubljana@ljubljana.si.
Redaktorica: Živa Čebulj,
lektorica: Renata
Vrčkovnik, avtorica
logotipa: dr. Petra
Černe Oven, Studio ID,
oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov
uredništva: Glasilo
Ljubljana, Mestni trg 1,
Ljubljana. Tisk: Salomon
d. o. o., grafična priprava:
Lupa design. Naklada:
126.000 izvodov.
Natisnjeno na okolju
prijaznem papirju. Glasilo
brezplačno prejme vsako
gospodinjstvo v Mestni
občini Ljubljana.

130 let javnega vodovoda v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, JP VOKA SNAGA, d. o. o.

Javna oskrba s pitno vodo v Ljubljani letos praznuje častitljivo obletnico, saj je 17. maja minilo že 130 let, odkar je voda leta 1890 iz vodarne Kleče pritekla v center mesta, slavnostne otvoritve vodovoda iz tistih časov pa se bomo spomnili 29. junija.

Foto: arhiv JP VOKE SNAGE

Zaupanje Ljubljančank in Ljubljančanov si

mestni vodovod ohranja le z odgovornim delom.

Morda takratni dosežek res ni primerljiv z dosežki antičnih civilizacij, kot sta grška ali mezopotamska, ki sta javne vodovodne sisteme poznali že tisočletja pred našim štetjem. Toda za evropskimi mesti Ljubljana niti ni zamujala: na Dunaju je javni vodovod začel delovati le slabi dve desetletji prej. **Ureditev javnega vodovoda in kanalizacije je prelomnica za vsako urbano središče.** Težko si predstavljamo, kakšno je bilo življenje v mestu, ko takšnih komunalnih sistemov še ni bilo. In skorajda ne verjamemo, da bi mogel kdorkoli javnemu vodovodu nasprotovati, češ da ga ne potrebujemo. V takratnih časih so se namreč mnjenja kresala tudi o tem.

Ohranjanje javnega zdravja

Danes nam je samoumevno, da sta urejenost oskrbe s pitno vodo in kanalizacije prvi pogoj za ohranjanje javnega zdravja. V začetku 80-ih let 19. stol. pa je **vizija dolgoročne oskrbe z vodo zahtevala tehten premislek, nemalo prizadevanj in tudi politične spretnosti odgovornih**, kot je bil predsedujoči vodovodnega odseka in takratni mestni svetnik Ivan Hribar. Še danes ob obisku zgradbe iz tistega časa v vodarni Kleče občutimo

ponos tistih, ki so bili zraven. Na orumenelih dokumentih so vestno z umetno pisavo, ki jo danes zmorejo samo še umetniške duše, zapisani podatki, načrti in preglednice o delovanju vodovodnega sistema, porabi energentov, načrpani vodi, nivoju vode v rezervoarjih, porabi vode; vse, kar danes počnejo merilniki in stroji.

V 130-ih letih se je zgodilo marsikaj. Potres leta 1895 na novozgrajenem vodovodu in objektih ni povzročil večje škode, je pa sprožil pripravo prvega sodobnega urbanističnega načrta mesta, kar je bilo tesno povezano z razvojem vodovoda in kanalizacije. V naslednjih desetletjih je raslo število tako prebivalcev mesta kot mestnih četrti, priključenih na vodovod. Rasla je tudi poraba: leta 1910 je dosegla prvotno predvideno porabo 100 litrov na prebivalca na dan. Priključenih je bilo že 1368 hiš, več kot tri četrtine. Do prve svetovne vojne je vodovod segal do Viča in Most. Po prvi svetovni vojni se je kapaciteta vodarne Kleče povečala. **Dolžina vodovodnega omrežja je s prvotnih 27 km v letu 1890 že leta 1928 narasla na 127 km.** Pred začetkom druge svetovne vojne je bila vodarna Kleče elektrificirana: parne kotle za parne črpalke so ugasnili za

vselej. Po letu 1950 so se zaradi širjenja mesta in industrije potrebe po pitni vodi močno povečale, zato so zgradili še tri vodarne na Ljubljanskem polju in eno na Ljubljanskem barju.

Danes centralni vodovodni sistem v Ljubljani obsega poleg 5 vodarn, 44 vodnjakov, 21 vodohranov in 1100 km vodovodnega omrežja, iz katerega se s pitno vodo oskrbuje 330.000 uporabnikov.

Izzivov še ni konec

Tako velikih sprememb v načinu delovanja kot pred desetletji v prihodnjem desetletju ali dveh ni pričakovati. Kar pa ne pomeni, da se ne soočamo z izzivi. Vodovodni sistem zahteva velika vlaganja, če želimo ohranjati visoke tehnične in zdravstvene standarde oskrbe s pitno vodo. Vsak urbanistični poseg v prostor lahko vpliva tudi na oskrbo z vodo, posredno ali neposredno, in previdnost ni odveč, saj so posledice trajne. **Gradnja hidroelektrarn na srednji Savi je eden od posegov v prostor, ki bi lahko vplival celo na koncept oskrbe s pitno vodo.** Odgovornost odločevalcev je velika, odgovornost stroke, ki ni vedno med odločevalci, pa tudi. Podnebne spremembe občutimo kot obdobja močnih padavin, ki povzročajo poplave in ki se relativno hitro preobrnejo v obdobja hidrološke suše, predvsem na Ljubljanskem barju. Pa tudi novodobna onesnaževala, vključno z mikroplastiko, še vedno prisotna onesnaževala iz obdobja pred več desetletji, ko je bila občutljivost za okoljske teme nizka, zakonodaja pa pomanjkljiva, in nevarnost epidemij pred nas postavljajo nove in nove izzive.

Zaupanje Ljubljančank in Ljubljančanov si mestni vodovod ohranja le z odgovornim delom. Oskrba s pitno vodo v Ljubljani ni samo obvezna komunalna dejavnost, temveč poslanstvo tudi za prihodnje stoletje.